

ІСТОРІЯ

УДК 94(931+477)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/74-2-1>

Павло ТРОЯН,
 orcid.org/0009-0004-4362-7353
 перший секретар
 Посольства України в Австралії
 (Канберра, Австралія) pavlo.troian@gmail.com

УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

Повномасштабна російсько-українська війна актуалізувала проблематику вивчення історії української діаспори як досвіду стратегій виживання й облаштування в чужорідному мовному та культурному середовищі. Також додався значний фактор негативного впливу російської антиукраїнської пропаганди. З іншого боку, спостерігаємо безпрецедентну підтримку історичної Батьківщини зі сторони закордонних українців, які розпорошені чи не по всьому світу.

Вивчення історії української діаспори почалося фактично відразу, ще самими представниками української діаспори у різних країнах. Це – цінні джерела інформації про перші кроки українських поселенців в країнах, де вони опинилися в результаті різноманітних причин. Однак що стосується історії становлення та розвитку української діаспори в Новій Зеландії, то на сьогодні дана тема є малодослідженою та фрагментарно представленою в науковому дискурсі діаспорознавчих студій.

Метою статті є огляд наукових напрацювань теми дослідження, систематизація наявної інформації та акцент дослідницької уваги на діяльності української діаспори в Новій Зеландії після повномасштабного вторгнення росії в Україну.

З'ясовано, що за роки свого існування, з середини ХХ ст. і по сьогодні, українська діаспора Нової Зеландії пройшла шлях від розв'язання базових проблем до активної громадянської позиції та впливу на уряд Нової Зеландії на тлі повномасштабної агресії росії проти нашої країни.

Попри свою нечисленність, дисперсний характер розселення, суттєву асиміляцію, представникам українства вдалося зберегти себе саме як діаспору. Початкова хвиля українських емігрантів до Нової Зеландії (1949–1952 рр.) – переважно вихідці з таборів переміщених осіб та біженців з території Німеччини та Австрії. Перше десятиліття діяльності українських емігрантів у новій країні позначилося гуртуванням у великих містах Нової Зеландії в Українські клуби, які суттєво занепали на початок 1970-х рр. Нерідко діти перших емігрантів, вже народжені в Новій Зеландії, не знали української мови. Це покоління, зазвичай, здобувало вищу освіту та досягло рівня життя середнього класу. Після 1991 р. внаслідок розпаду СРСР та появи нових засобів зв'язку з Батьківщиною громадське життя української діаспори у Новій Зеландії суттєво поживалося. Якісно й кількісно новим етапом у житті української діаспори стала повномасштабна російська агресія проти України.

Ключові слова: *Нова Зеландія, повномасштабне вторгнення, Україна, українська діаспора в Новій Зеландії, українська еміграція, Український клуб, російсько-українська війна.*

Pavlo TROIAN,
 orcid.org/0009-0004-4362-7353
 First Secretary
 Embassy of Ukraine in Australia
 (Canberra, Australia) pavlo.troian@gmail.com

UKRAINIAN DIASPORA OF NEW ZEALAND: HISTORY OF ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT

The full-scale Russian-Ukrainian war has raised the issue of studying the history of the Ukrainian diaspora as an experience of strategies of survival and settlement in an alien linguistic and cultural environment. A significant factor in the negative impact of Russian anti-Ukrainian propaganda has also been added. On the other hand, we are witnessing unprecedented support for the historical homeland from Ukrainians abroad, who are scattered almost all over the world.

The study of the history of the Ukrainian diaspora began almost immediately, even by representatives of the Ukrainian diaspora in different countries. These are valuable sources of information about the first steps of Ukrainian settlers in the countries where they found themselves for various reasons. However, with regard to the history of the formation and development of the Ukrainian diaspora in New Zealand, this topic is currently under-researched and fragmented in the scientific discourse of diaspora studies.

The purpose of the article is to review the scientific developments on the research topic, to systematise the available information and to focus research attention on the activities of the Ukrainian diaspora in New Zealand after Russia's full-scale invasion of Ukraine. It is found that over the years of its existence, from the mid-twentieth century to the present day, the Ukrainian diaspora in New Zealand has gone from solving basic problems to active citizenship and influence on the New Zealand government against the backdrop of Russia's full-scale aggression against Ukraine.

Despite their small number, dispersed settlement, and significant assimilation, Ukrainians have managed to preserve themselves as a diaspora. The initial wave of Ukrainian emigrants to New Zealand (1949–1952) were mostly from displaced persons' camps and refugees from Germany and Austria. The first decade of Ukrainian emigrants' activity in the new country was marked by the formation of Ukrainian clubs in major New Zealand cities, which had declined significantly by the early 1970s. This generation usually received higher education and achieved a middle-class standard of living. After 1991, as a result of the collapse of the USSR and the emergence of new means of communication with the homeland, the social life of the Ukrainian diaspora in New Zealand was significantly revived. The full-scale Russian aggression against Ukraine became a qualitatively and quantitatively new stage in the life of the Ukrainian diaspora.

Key words: *New Zealand, full-scale invasion, Ukraine, Ukrainian diaspora in New Zealand, Ukrainian emigration, Ukrainian club, Russian-Ukrainian war.*

Постановка проблеми. Нова Зеландія 26 грудня 1991 р. визнала державну незалежність України. З березня 1992 р. були встановлені дипломатичні відносини між Україною та Новою Зеландією. На державному рівні станом на 2024 рік є суттєва підтримка України Новою Зеландією, починаючи від офіційного засудження порушення суверенітету та територіальної цілісності, невизнання результатів «референдумів» російськими окупантами та ТОТ України, введенням масштабних національних санкцій проти держави-терористки, наданням фінансової та військової підтримки Україні й завершуючи гуманітарною та підтримкою тимчасово переміщених осіб з України. Також, попри триваючу російську агресію, Нова Зеландія лишається одним із найбільших торговельних партнерів України в Океанії.

Зважаючи на зазначене, системний аналіз історії та розвитку й сьогоденної діяльності української діаспори у цій країні є важливим як з наукової точки зору, так і зважаючи на прикладне значення – можливості української діаспори у підтримці історичної Батьківщини в складний час війни, адаптації українців та українок в новій для себе країні.

Крім того, дослідження важливе з точки зору необхідності для України подальшої розбудови системної співпраці у різних галузях та сферах (від економічних проєктів до гуманітарних з організації україномовних курсів та шкіл, інших культурно значущих заходів) з представниками української діаспори різних країн, зокрема Нової Зеландії. Адже кожен голос має значення, особливо в умовах стрімкого поширення інформації та віртуалізації усіх сфер життя.

Основними методологічними підходами до написання статті стали принципи історизму, системності та верифікації. Було поєднано як загальнонаукові методи аналізу, синтезу, так і спеціально-історичні: історико-порівняльний, істо-

рико-типологічний, історико-системний. Такий комплексний підхід дозволив акцентувати дослідницьку увагу на маловивченій та мало представленій в академічному середовищі українській діаспорі Нової Зеландії.

Аналіз досліджень. Вивчення історії української діаспори протягом різних етапів її становлення та розвитку, розсіяння по світу, були і є предметом наукових досліджень цілої плеяди науковців, серед яких зазначимо напрацювання Абліцова В., Бажана О., Бондаренка В., Зубалія О., Ігнатова О., Качараби С., Лановика Б., Лібанової Е., Маруняка В., Недужко Ю., Сацевіча В., Сухобокової О., Ханенко-Фрізен Н., Ціватого В., Ціпка С., Шадріна Т., Школьніяка В. Праці науковців охоплюють різноманітні аспекти означеної проблематики: етапи еміграції, її причини та передумови, життя української діаспори у різних країнах, організаційну роботу, напрямки діяльності діаспори у різні хронологічні періоди, зв'язки з історичною батьківщиною, персоналії тощо. Однак наукових праць, які б стосувалися безпосередньо історії української діаспори Нової Зеландії, вкрай мало. Серед таких відзначимо окремих розділ у багатотомному виданні, присвяченому історії української діаспори «Українці в світі», написаний Трошинським В. та Шевченком А. (Трошинський, Шевченко, 1999: 121–134). А також статтю Пошивайло-Таулер Н., у якій йдеться про історію української громади Нової Зеландії від 1949 р. (початок еміграції) і до 2013 р. (вплив подій в Україні на якісно новий щабель діяльності української діаспори у Новій Зеландії) (Пошивайло-Таулер, 2020: 91–99).

Мета статті полягає у висвітленні: по-перше, ступеню розробки теми; по-друге, огляді основних етапів становлення та розвитку української діаспори в Новій Зеландії; по-третє, систематизації розпорошеної та фрагментарної інформації щодо діяльності української діаспори у цій країні

після початку повномасштабної російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. Для початку пунктирно окреслимо основні хвилі української еміграції, їхні хронологічні рамки та країни розселення.

Зазвичай виокремлюють чотири хвилі масової еміграції українців за кордон. *Перша хвиля* (1861–1914 рр.), охопивши переважно українців Галичини, Буковини та Закарпаття, завершилася тим, що мільйони осіб опинилися далеко від рідних осель. Їхнім новим домом стала переважно Канада. У цій країні на той час були потрібні робочі руки для ведення сільського господарства насамперед освоєння нових орних земель, шахтарі та лісоруби. Компактні поселення українців сприяли збереженню мови, звичаїв та традицій. Також, водночас з освоєнням нових земель, українці не забували й про духовне життя: будувалися православні та греко-католицькі церкви, читальні «Просвіти» та народні доми, школи, видавалися газети та часописи. Канадський уряд навіть створив двомовні англо-українські школи, у яких навчання велося до 1914 р. Виїздив український люд в той період і до інших країн, можливо, й до Нової Зеландії, хоча, про це немає чітких літературних свідчень. При цьому, саме Канада стала країною, яка прийняла до себе левову частку емігрантів з українських теренів. Цю першу хвилю української еміграції називають «трудовою» (Шадріна, 2016: 309–314).

Перша світова війна стала каталізатором до *другої хвилі* української еміграції (1920–1930 рр.). Вона вже мала політичний характер. Окрім селян та робітників, Батьківщину вимушено полишали представники інтелектуальної еліти та ветерани армії Української народної республіки (УНР). Понад 67 тисяч осіб знайшли прихисток у Канаді, поселившись у значно більшій кількості населених пунктів, аніж під час першої хвилі. Орієнтовно 200–250 тисяч осіб, тікаючи від «совєтів», опинилися в західній частині Німеччини. Кілька років перебування у таборах для переміщених осіб сприяли гуртуванню в окрему спільноту, в якій організовувалися школи, кооперативи, майстерні. Навіть точилося політичне, літературне, мистецьке життя. По країнах Європи залишилося до 80 тисяч українців та українок. Решта рушили далі, за океан, у пошуках кращої долі – до США та Канади; трохи менше наважилися добратися до Південної Америки та Австралії. Одиниці – до Нової Зеландії. Молодий вік цих людей та їхня належність до інтелектуальних кіл сприяли динамічному розвитку літературних гуртків та видань,

спортивних змагань. Також важливу роль виконували українські церковні структури – греко-католицькі та православні (Трощинський, Шевченко: 1999, 33–34; Ціпко, 2022).

Третя хвиля еміграція (1947–1953 рр.) була викликана подіями Другої світової війни. Багатьом колишнім «остарбайтерам», ветеранам УПА вдалося вирватися з лап та пильного ока спецслужб СРСР, прорватися далі на Захід й виїхати до Канади (37 тисяч осіб) та США (180 тисяч осіб). Їх вважали політичними біженцями. Серед цієї хвилі українських емігрантів було чимало науковців та митців. Це сприяло активізації та розвитку наукового, мистецького, релігійного життя, політичної активності. Українці на чужині плекати ідею незалежної та суверенної України. Радянська ж влада вважала їх зрадниками та поплічниками фашистів, докладаючи максимум зусиль для формування відповідного образу в очах українців в УРСР (Абліцов, 2007; Бондаренко, 2014: 199–202; Маруняк, 1985; Маруняк, 1998; Цватий, 2020: 66–75).

Починаючи з 1980-х рр., розгорнулася четверта хвиля української еміграції, яка посилилася в роки горбачовської «перебудови». Українці, вперше за багато десятиліть, отримали змогу відвідати своїх родичів, які жили за кордоном. Значна частина з них, позиціонуючи себе біженцями, так і залишилася за кордоном. Після 1991 р. ця хвиля еміграції не припинилася, але статусу біженців українців вже не отримували. Представники цієї хвилі емігрантів вирушили за кордон переважно через економічні причини, особливо після розпаду СРСР. Зазвичай, вони мали вищу освіту, володіли англійською мовою, намагалися максимально швидко інтегруватися в нове середовище проживання, не занадто переймаючись питаннями української культурної та мовної ідентичності. Однак з часом вдалося знайти спільну мову між представниками різних хвиль еміграції (Лібанова, 2018: 11–26; Недужко, 2009; Ханенко-Фрізен, Сацевіч, 2022).

Якщо вести мову безпосередньо про українську діаспору в Новій Зеландії, то необхідно зазначити, що зазвичай про неї пишуть у зв'язці з українською діаспорою Австралії. Зумовлено це насамперед географічною близькістю цих країн та їхньою віддаленістю від країн Європи, зокрема, й України. Мається на увазі, що сформувалися певні стереотипи щодо Австралії та Нової Зеландії як чогось приблизно однакового чи принаймні, дуже схожого. Автор не ставив собі за мету занурюватися в аналіз даних уявлень та їхнього походження. Водночас слід зазначити, що таке ототожнення ускладнює вивчення української діаспори саме Нової Зеландії. Оскільки часто про неї навіть

в офіційних статистичних звітах чи довідкових матеріалах пишуть без відокремлення від української діаспори Австралії. Тим ціннішим є кожне джерело інформації, яке допомагає з'ясувати історію становлення та розвитку української діаспори в Новій Зеландії.

Нова Зеландія, або «овечий рай», як назвав цю країну в своїх подорожніх нотатках Ю. Мовчан (Мовчан, 1980: 2), одних з перших українських емігрантів (близько 90 осіб) (Пошивайло-Таулер, 2020: 93) зустріла в червні 1949 р. У березні 2010 р. на честь 60-ї річниці цієї події у Новій Зеландії було випущено марку. На ній зображено корабель «Hellenic Prince», на якому прибули перші українці у Веллінгтон, до столиці цієї далекої й практично невідомої для них країни. Це була група біженців після Другої світової війни. Збоку марку по вертикалі перетинає український візерунок, на вершині якого красується кетяг калини. На марці підпис: «60-th Anniversary. Ukrainian immigration to New Zealand». Марка була виготовлена та випущена під егідою Товариства українців Нової Зеландії (60th Anniversary Ukrainians in New Zealand, 2010).

Результати перепису 2013 р. показали, що у Новій Зеландії 1350 осіб місцем свого народження вказали Україну, а близько 700 громадян Нової Зеландії у пункті про етнічне походження вказали українець або українка (Україна і Нова Зеландія, 2022). За даними перепису 2018 р., у Новій Зеландії проживало близько 1200 осіб, які ідентифікували себе як українець або українка. Загалом населення країни – близько 5 млн осіб (Авраменко, 2023; Любіцева, Кочеткова, 2021). Крім цього, за даними новозеландської сторони, станом на 2023 рік Уряд Нової Зеландії видав українцям 1510 спеціальних гуманітарних віз. 720 українців прибуло за цими візами до Нової Зеландії. З яких 340 лишилися у цій країні (дані Міністра закордонних справ Нової Зеландії Н. Махути).

Від самого початку свого перебування в Новій Зеландії, більшість українських переселенців гуртувалися у великих містах: Веллінгтоні, Окленді (Північні острови), Крайстчерчі та Данідіні (Південні острови), а також проживали на фермах, займаючись сільським господарством. Перша, відносно масова хвиля українських емігрантів до цієї країни – це 1949–1952 рр. Це були переважно люди з таборів для переміщених осіб та біженців, розміщених в Німеччині та Австрії. Після дворічних контрактних зобов'язань відпрацювати на роботах, визначених урядом Нової Зеландії, вони прагнули перебраться до великих міст. Там вони змогли влаштуватися працювати у сфері обслуговування та робітниками на заводах, фабриках і

у будівельній галузі. З часом, інтегруючись у новозеландське суспільство, цій хвилі українських емігрантів вдалося досягти рівня середнього класу, за мірками місцевого населення (Трощинський, Шевченко, 1999: 133). До цієї когорти українських емігрантів входили переважно чоловіки. Це прискорило асиміляцію через змішані шлюби та подальшу культурну ентропію. Часто діти в таких родинях вже не володіли українською мовою, хоча батьки й намагалися їх виховувати в українських традиціях. У міру розв'язання базових проблем, поставала потреба в гуртуванні та діяльності на культурній ниві. Зокрема, було створено Український клуб. Це сталося під час перших загальних зборів у Веллінгтоні (червень 1951 р.). Метою діяльності клубу було плекання ідеї національної визвольної боротьби та підтримка українськості серед членів діаспори. За перше десятиліття роботи клубу був організований хор, танцювальна група. Функціонувала бібліотека (200 екземплярів книг, музичні платівки). Організовувалися вечори пам'яті українських діячів (С. Петлюри, Є. Коновальця, С. Бандери), святкування релігійних та національних подій. Для дітей також влаштовували розваги та колядування. У дні жалоби вшановували пам'ять полеглих українських воєнків (Пошивайло-Таулер, 2020: 94).

Ті українці, які вже народилися в Новій Зеландії, зазвичай здобували вищу освіту та мали високу професійну кваліфікацію. Зокрема, як лікарі, інженери, юристи, викладачі університетів, вчителі та бізнесмени, політики (Трощинський, Шевченко: 1999, 133). До початку 1970-х рр. відбулася суттєва асиміляція вихідців з України. Поступово занепав Український клуб. Окрім Веллінгтону, Український клуб свого часу був також створений в Окленді (серпень 1951 р.). Діяльність клубу була пов'язана з католицькою церквою. Окрім релігійних свят, у клубі влаштовували Шевченківські дні, вшановували пам'ять українських діячів, переважно пов'язаних з діяльністю українського націоналістичного руху. Також вшановували пам'ять жертв Голодомору, привертаючи увагу до цієї трагедії й новозеландські ЗМІ. Діяльність цього Українського клубу мала й міжнародний формат: співпраця з середини 1950-х рр. з Балтійськими організаціями поневолених комунізмом націй (Пошивайло-Таулер, 2020: 95).

Початок XXI ст. для української діаспори позначився певними кількісними та якісними змінами. Несуттєво, але зростала кількість людей в українських спільнотах, поживалювалося громадське життя. Це пов'язано як із відновленням державної Незалежності України у 1991 р. та мож-

ливністю спілкування та співпраці з історичною батьківщиною, так і з посиленням міграційних рухів загалом. У червні 2007 р. було зареєстровано *Об'єднання українців Нової Зеландії (Північ) (Ukrainian Association of New Zealand)*. Генеральний секретар Світового конгресу Українців Стефан Романів привітав новозеландських українців із цією важливою консолідаційною подією. Привітання мало й морально-символічний характер: як вияв залученості української діаспори Нової Зеландії до світової спільноти української діаспори (Кухаренко, 2016). У 2007 р. також було організовано Українську громаду у Веллінгтоні.

Серед громадсько активних діячів української діаспори Нової Зеландії є *Наталія Пошивайло-Таулер*. Вона народилася та виросла у Полтаві. Після отримання економічної освіти продовжила навчання в Австралії та Новій Зеландії. Протягом 2010–2013 рр. очолювала Об'єднання Українців у Новій Зеландії (Північ) та вчителювала в українській суботній школі імені Лесі Українки (2013–2018). Наразі є головною вихователькою осередку СУМ у Мельбурні та головою відділу Союзу Українок Австралії. Завдяки просвітницькій діяльності Н. Пошивайло-Таулер, в Україні стало значно більше інформації про життя української діаспори у Новій Зеландії (Книга мемуарів українки..., 2020; Наталія Пошивайло-Таулер Oceania, Asia and Africa; Nataliya Poshyvaylo-Towler; Пошивайло-Таулер, 2024).

У 2018 р. була заснована *Асоціація українців південних регіонів Нової Зеландії (УАНЗ-П, Ukrainian Association of New Zealand (Southern Regions) (UANZ-South, м. Крайтчерч)*. Мета діяльності громадської організації – всіляко формувати та сприяти позитивному іміджеві України, підтримувати українців до збереження своєї мовної та культурної ідентичності. Організація представлена у соціальних мережах, де через свої сторінки активно комунікує з українцями, які переїхали в ці регіони чи планують зробити це найближчим часом. Також через сторінку Асоціації у соціальних мережах відбувається комунікація та практична реалізація гуманітарних проєктів, пов'язаних з підтримкою України, зокрема збір пожертв на підтримку армії. Було успішно реалізовано низку проєктів, зокрема придбані інвалідні візки та направлені до Одеси (прикметно, що власник вантажівки, дізнавшись, який вантаж і для кого він буде перевозити, відмовився від оплати за пальне та сам поїхав їх забирати й вантажити), збір коштів для зооволонтерів Сумщини, грівки для військових тощо. На сторінку Асоціації українців південних регіонів Нової Зеландії

станом на квітень 2024 року підписано понад 2.7 тисяч читачів.

В цілому повномасштабна війна росії проти України суттєво вплинула на українську громаду Нової Зеландії. Попри свою нечисленність та розкиданість між Північними та Південними островами, українці розпочали активну комунікацію з владою країни з метою промоції активної допомоги Україні у відбитті російської збройної агресії, а також впливу на суворе еміграційне законодавство.

Важлива роль в цих процесах належить адвокаційній групі «*Mahi for Ukraine*» («Робота для України»), якщо перекласти з мови маорі, яка є однією з офіційних мов Нової Зеландії). Засновниця групи Катерина Турська живе у Новій Зеландії з 2006 р. На твердження К. Турської, буквально з 24 лютого новозеландські українці включилися в роботу. Важливо було зрозуміти, як діятиме уряд країни за цих обставин, чи готовий підтримати Україну конкретними діями, чи можна розраховувати на державну підтримку в разі прийому біженців, чи діяти самостійно, в міру своїх сил та можливостей. На форумі української громади оперативно була створена група «*Mahi for Ukraine*» з 4 волонтерів. Однак діяльність групи є вкрай ефективною.

Нерідко саме «*Mahi for Ukraine*», після координації з іншими організаціями української діаспори Нової Зеландії, здійснює комунікації з владою Нової Зеландії від імені українців цієї країни. Ще до організаційного оформлення «*Mahi for Ukraine*» з К.Турською законтракували представники міжнародної неурядової організації «*World Vision*». Вони займаються допомогою дітям та вразливим сім'ям. У Новій Зеландії її відділення – найбільша в країні громадська організація. Найбільшою проблемою було те, що уряд країни, на відміну від багатьох інших країн, вимагав від українських біженців після 24 лютого 2022 візи. За таких обставин для українців Нової Зеландії не було ніякої можливості прихистити у себе своїх родичів чи друзів. Тому вже 10 березня 2022 р. «*World Vision*», «*Mahi for Ukraine*» та інші українські й гуманітарні організації країни (серед українських – об'єднання українців Півдня, Півночі, Веллінгтона) звернулися із відкритим листом до Уряду Нової Зеландії, закликаючи до швидких практичних дій, які б сприяли можливості прийняти українських біженців. У листі були оприлюднені вимоги негайного дозволу в'їхати до країни членам родини українців, які вже проживають в Новій Зеландії; збільшити квоту біженців до 4000 осіб на 2022/2023 рр., з акцентом на жінках та дітях; надати допомогу в поселенні прибулих; збільшити гуманітарну фінансову допомогу вде-

сятеро, з 2 млн новозеландських доларів до 20 млн (саме ця сума приблизно еквівалентна тим сумам, які виділяли на допомогу європейські країни); збільшити терміни віз; створити консультативну групу з представників української діаспори задля комунікації, особливо при поселенні громадян України. І вже 15 березня 2022 року урядом було анонсовано запровадження спеціальної візи для українців: «<...>, щоб допомогти людям уникнути поточного конфлікту та знайти притулок у Новій Зеландії в надії, що вони зможуть повернутися додому, коли закінчиться війна. Успішним заявникам буде надано 2-річну робочу візу або навчальну візу, якщо їм 18 років або менше <...>». У серпні 2023 р. були уточнені правила перебування в країні українських тимчасових переселенців (Special Ukraine Visa). Усі витрати на утримання біженців з України бере на себе родина що приймає. Але вони мають право на медичне обслуговування у державних медичних закладах. Також доросле працездатне населення має право працювати, а діти – навчатися в школах.

Українська діаспора домоглася від держави оплати курсів англійської мови та розширення категорій громадян, які підпадають під державну програму підтримки. Однак навіть отримання візи (яка видається на два роки) не гарантує ніяких перспектив по її закінченню. Тому чимало ново-прибулих українців виїхали з цієї країни (станом на серпень 2023 р.), вже навіть отримавши візу. Втім, комунікативні зусилля представників української громади мали результат. Вже наприкінці серпня 2023 р. уряд Нової Зеландії оголосив про можливість отримати українськими біженцями статусу резидентів країни.

Окрім активної діяльності, пов'язаної із розв'язанням проблем українських біженців, активісти української діаспори, зокрема «Mahi for Ukraine» неодноразово вимагали від новозеландського уряду запровадження санкцій проти росії, надання гуманітарної та військової підтримки Україні. Українська діаспора Нової Зеландії також просила вислати посла країни-агресорки та оголосити росію спонсором тероризму. Особисто К.Турська протягом 2022–2024 рр. регулярно публікувала статті в новозеландській пресі з закликами підтримки України. Значного розголосу набула підготовлена нею для найбільш популярного видання Нової Зеландії «New Zealand Herald» стаття із закликом визнати Голодомор геноцидом українців, що також є важливою складовою української зовнішньої політики.

Акції та дії українських активістів у координації з Посольством України в Австралії, яке також

відповідає за Нову Зеландію, дали практичний результат. Попри свою географічну віддаленість, Нова Зеландія надає значну допомогу Україні та українцям. Зокрема, новозеландський уряд надав підтримку Україні на суму понад 100 млн новозеландських доларів (близько 60 млн дол. США), які були витрачені на гуманітарні потреби, закупівлю зброї, комунікаційні засоби, розмінування територій (дані Уряду Нової Зеландії). Примітно, що політика підтримки Новою Зеландією України не зазнала змін і після парламентських виборів у цій країні та зміни уряду восени 2023 року. Останній пакет допомоги Нової Зеландії Україні було прийнято у лютому 2024 року. Крім цього, Нова Зеландія вже у березні 2024 року прийняла спеціальний законодавчий акт «Russia sanctions act», який дозволив введення секторальних та персональних санкцій проти РФ. Станом на квітень 2024 року, Новою Зеландією було санкціоновано понад 1600 юридичних та фізичних осіб РФ, а також з країн, які допомагають росії вести війну проти України (КНДР, Республіка Білорусь, Іран тощо). Нова Зеландія приєдналась або де-факто приєдналась до низки коаліцій на підтримку нашої держави.

Поодиноким неприємним прецедентом став випадок на державному радіо. Влітку 2023 р. стало відомо, що один зі співробітників медіа свідомо змінював зміст повідомлень про Україну, додаючи до них російські пропагандистські кліше. Було розпочато внутрішню перевірку та надано публічні вибачення (Авраменко, 2023).

Вже у перші дні після повномасштабної російсько-української війни мітинги на підтримку України відбулися у Веллінгтоні, Окленді, Крайстчерчі. У Веллінгтоні, як столиці, було зосереджено найбільшу кількість активних українців. У цьому місті активно діє українська організація «Українська громада Веллінгтона» («Ukrainian Gromada of Wellington»). Не лише мітингами обмежилася робота українських активістів. Важливим вектором є комунікація з місцевою та державною владою. 9 березня 2022 р. українці мали нагоди виступити у Парламенті, де озвучили проблеми, що потребували негайного вирішення (отримання віз для тимчасово переміщених осіб з України, гуманітарна та військова підтримка України). Цей виступ слухали спікер Тревор Маллард та Прем'єр-міністрка Джасінда Арден. Відбувалися і онлайн-зустрічі з представниками посольства України в Австралії – задля координації зусиль у боротьбі проти російської агресії.

Варто зважати й на сильний вплив російської антиукраїнської пропаганди, в тому числі і її поширення через російські дипломатичні пред-

ставництва в різних державах світу. Тому активісти «Української громади Веллінгтона» та інших українських організацій Нової Зеландії активізували свою діяльність й по виявленню та розвінчання фейків, які поширювало російське посольство у Новій Зеландії. Були й пікетування посольства та відповідна петиція про вигнання посла росії з Нової Зеландії. Паралельно з цими заходами відбувався збір коштів на підтримку України та постраждалих від війни громадян України. Прикметно, що у Новій Зеландії підсвічували будівлі кольорами прапора України, над Парламентом майорів прапор нашої держави. До акцій підтримки долучалися представники різних національностей (Діаспора України: Нова Зеландія, 2022).

Попри те, що українська діаспора в Новій Зеландії є чи не найменш численною серед усіх інших українських діаспор та розпорошеною територіально, вона в умовах складних викликів зуміла зорганізуватися та максимально сфокусувати свою дієву підтримку історичній Батьківщині – Україні. Це, у синергії з роботою МЗС, та зокрема, Посольства України в Австралії, дало практичний результат – активну підтримку Новою Зеландією України.

Висновки. Вивчення української діаспори є потрібною темою у науковому дискурсі України. Однак більшість досліджень охоплюють історію української діаспори тих країн, де її чисельність є найбільш презентабельною та масовою (Канада, США, країни Європи, країни Латинської Америки). Тоді ж як висвітлення історії української діаспори Нової Зеландії тривалий час залишалося поза дослідницькою увагою науковців. Зумовлено це як малочисельністю української діаспори в цій країні (за роки її існування, з середини ХХ ст. і до наших днів, чисельні показники коливалися в межах кількох сотень до менш як 2000 тис. осіб), так і асимілятивними процесами всередині самої діаспори, що також не сприяло її видимості в полі діаспорознавчих студій. Вивчення історії української діаспори Нової Зеландії мало спорадичний та фрагментарний характер, за винятком кількох публікацій, про які зазначено в огляді літератури.

Українська діаспора Нової Зеландії розпочинає свою історію з 1949 р., коли з корабля «Hellenic Prince» на берег у порту Веллінгтона зійшли

перша група українців (близько 90 осіб). Перші роки їхнього перебування в новій країні проживання були позначені проблемами, пов'язаними з адаптацією та виконанням вимог еміграційного законодавства Нової Зеландії. Однак вже за кілька років їм вдалося отримати роботу на заводах, фермах та сфері обслуговування. Оскільки ця група українських емігрантів складалася переважно з чоловіків та була нечисленною, то за таких обставин звичними стали змішані шлюби й швидка асиміляція. Перше покоління українців, народжене в Новій Зеландії вже не володіло українською мовою, зазвичай мало вищу освіту та хорошу роботу й статус середнього класу.

Гуртування українців Нової Зеландії першої хвилі (1949–1952 рр.) відбувалося у найбільших містах країни шляхом утворення Українських клубів. Діяльність клубів була скерована на плекання українських національних, релігійних традицій, історичної пам'яті та ідеї національної визвольної боротьби. Однак вже до 1970-х рр. робота клубів занепадала. Відновлення державної Незалежності України у 1991 р. сприяло сплеску громадського життя українських діаспорян та відродило контакти з історичною батьківщиною. У 2007 р. було зареєстровано Об'єднання українців Нової Зеландії (Північ). У 2018 р. була заснована Асоціація українців південних регіонів Нової Зеландії. Громадські об'єднання українців діють також у найбільших містах країни. Вони займаються культурницькою, організаційною роботою, комунікують з органами влади для розв'язання нагальних проблем українських емігрантів та допомоги історичній батьківщині. Після початку повномасштабної російсько-української війни українська діаспора згуртувала свої зусилля для надання підтримки українцям та Україні, залучення коштів та гуманітарної допомоги Україні, спрощення візового режиму для українських біженців, виявлення та спростування фейків російської пропаганди тощо.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у вивченні ролі релігії та церковних інституцій у житті української діаспори в Новій Зеландії. Це важливий аспект діяльності української громади, оскільки духовне життя є однією зі складових єднання українців на чужині, спосіб їхньої самоідентифікації та відчуття причетності до своєї спільноти й історичної батьківщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 60th Anniversary Ukrainians in New Zealand. 22 June 2010. Website Ukrainian Philatelic and Numismatic Society. URL: <https://www.upns.org/article/139-new-zealand-personal-postage> (дата звернення: 16.04.2024).
- Nataliya Poshvyaylo-Towler. YouTube channel. URL: <https://www.youtube.com/@nataliyaposhvyaylo-towler5621> (дата звернення: 16.04.2024).

3. Special Ukraine Visa. News centre. Website New Zealand Immigration. URL: <https://www.immigration.govt.nz/about-us/media-centre/common-topics/special-ukraine-visa#:~:text=On%2015%20March%202022%2C%20the,members%20and%20their%20immediate%20families> (дата звернення: 16.04.2024).
4. Ukrainian Association of New Zealand. Southern Regions. Websait [uanzsouth.org.nz](http://www.uanzsouth.org.nz/). URL: <http://www.uanzsouth.org.nz/> (дата звернення: 16.04.2024).
5. Ukrainian Association of New Zealand – Southern Regions. Facebook page. URL: <https://www.facebook.com/uanzsouth> (дата звернення: 16.04.2024).
6. Абліцов В. Галактика «Україна». Українська діаспора: видатні постаті. Київ : КИТ, 2007, 436 с.
7. Авраменко А. «Говорити одним голосом»: як українці Нової Зеландії та ПАР підтримують Україну. Вебсайт Радіо Свобода, 30.11.2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/advokatsiya-ukrayiny-ukrayinska-diaspora-nova-zelandiya-par/32708310.html> (дата звернення: 16.04.2024).
8. Бондаренко В. «Третя хвиля» української еміграції і вільнокозацький рух у 1945-1952 рр. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*, 2014. Вип. 38. С. 199-202.
9. Діаспора України: Нова Зеландія. Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою, 18 березня 2022. Вебсайт Національного Університету «Львівська політехніка». URL: <https://lpnu.ua/news/diaspora-ukraini-nova-zelandiia> (дата звернення: 16.04.2024).
10. Зубалій О., Лановик Б. Історія української діаспори. Київ : Інститут змісту і методів навчання, 1998. 145 с.
11. Ігнатів О., Школьнік В. Українська церква на чужих теренах: Роль релігії в становленні етнічної самосвідомості першої хвилі української еміграції. *Трибуна*. 1993. № 3. С. 18–19.
12. Качараба С. Участь морехідних компаній в організації переселення західноукраїнського селянства в Латинську Америку у міжвоєнний період (1918-1939 рр.). *Наукові зошити історичного факультету*. 1999. Вип. 2, С. 169-171.
13. Книга мемуарів українки з Нової Зеландії розповідає про війну, Голодомор і поселення за океаном. Вебсайт УКРІНФОРМ, 15.09.2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3099951-kniga-memuariv-ukrainki-z-novoi-zelandii-rozrovist-pro-vijnu-golodomor-i-poselenna-za-oceanom.html> (дата звернення: 16.04.2024).
14. Кухаренко М. Українці в Новій Зеландії. *Міграція. Всеукраїнська інформаційно-аналітична щомісячна газета*, 29.11.2016. URL: <http://migraciya.com.ua/news/ukrainian-abroad/ua-ukrainians-in-new-zealand/> (дата звернення: 16.04.2024).
15. Лібанова Е. Зовнішні трудові міграції Українців: масштаби, причини, наслідки. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. №2(33). С. 11–26. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2018.02.11> ; <https://dse.org.ua/archive/33/1.pdf>.
16. Любіцева О., Кочеткова І. Нова Зеландія. Енциклопедія Сучасної України. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. URL: <https://esu.com.ua/article-72330> (дата звернення: 16.04.2024).
17. Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні Т. 1. Роки 1945-1951. Мюнхен : Академічне Видавництво д-ра Петра Белея, 1985, 405 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/4966-marunyak-v-ukrayinska-emigratsiya-v-nimechchini-i-avstriyi-po-drugiy-svitoviy-viyuni-t-1-roki-1945-1951/> (дата звернення: 16.04.2024).
18. Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні. Т. 2: Роки 1952-1975. Київ : Видавництво ім. Олени Теліги, 1998, 127 с.
19. Мовчан Ю. З подорожніх нотаток. *Свобода*. 02.02.1980. № 26. С. 2. URL: <https://www.scribd.com/doc/40177358/Svoboda-1980-026> (дата звернення: 16.04.2024).
20. Наталія Пошивайло-Таулер Oceania, Asia and Africa. Вебсайт Світового Конгресу Українців. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/about/leadership/nataliya-poshyvaylo-towler/> (дата звернення: 16.04.2024).
21. Недужко Ю. Українська діаспора в процесі відновлення державної незалежності України (середина 1940- х – початок 90-х років ХХ століття). Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. 620 с.
22. Українці в географічних експедиціях у Південній півкулі. Лекція Пошивайло-Таулер Н. Істфак КНУ. 24 січня. 2024. YouTube. 2024. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rKFR7HRPD2s&t=5s> (дата звернення: 16.04.2024).
23. Poshyvaylo-Towler N. Formation and activity of the Ukrainian diaspora in New Zealand (1949–2013). *American History & Politics: Scientific edition*. 2020. № 10. с. 91-99. DOI: 10.17721/2521-1706.2020.10.9.
24. Трощинський В., Шевченко А. Україна кризь віки : в 15 т. Київ : Альтернативи, 1999. Т. 15 : Українці в світі. 351 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Troschynskiy_Volodymyr/Ukrainsi_v_sviti.pdf?PHPSESSID=2v694nht2jv7fgjjsiul621no1 (дата звернення: 16.04.2024).
25. Україна і Нова Зеландія. Вебсайт Посольства України в Австралії. 21.04.2022. URL: <https://australia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayina-i-nova-zelandiya> (дата звернення: 16.04.2024).
26. Українські діти з низки країн долучилися до флешмобу «Я уявляю Перемогу України». Вебсайт УКРІНФОРМ. 07.09.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3758173-ukrainski-diti-z-nizki-krain-dolucilisa-doflesmobu-a-uavlau-peremogu-ukraini.html> (дата звернення: 16.04.2024).
27. Ханенко-Фрізен Н., Сацевіч В. Іміграція до Канади з незалежної України (1991–2021): Історичний контекст та соціологічний портрет. *Україна модерна*. 2022. № 32-33. URL: https://uamoderna.com/images/archiv/31-2022/UM31_Nanenko_Zacevych_Anot.pdf (дата звернення: 16.04.2024).
28. Ціватий В. Типологія третьої хвилі української еміграції та історичні паралелі міграційного сьогодення. *Народна творчість та етнологія*. 2020. Вип. 1(383). с. 66–75. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2020.01.066>.
29. Ціпка С. Три хвилі української еміграції до Бразилії, 1890–1940-ті рр.: Історичний огляд до 130-річчя українського поселення. *Україна модерна*. 2022. № 32-33. С. 40–66. DOI: 10.3138/ukrainamoderna.32.040.
30. Шадріна Т. Українська діаспора в Канаді: мова «чужої» країни. *Науковий вісник Ужгородського університету: Філологія*. 2016. Вип. 2(36), с. 309–314.

31. The government announced a new form of residence for Ukrainians in New Zealand who fled the 18-month Russian invasion. Website 1news.co.nz. 26.08.2023. URL: <https://www.1news.co.nz/2023/08/26/govt-announces-residence-pathway-for-ukraine-refugees/> (дата звернення: 16.04.2024).

32. Russian invasion in Ukraine. Website New Zealand Government. URL: <https://www.mfat.govt.nz/en/countries-and-regions/europe/ukraine/russian-invasion-of-ukraine/> (дата звернення: 16.04.2024).

REFERENCES

1. Website Ukrainian Philatelic and Numismatic Society. (2010) 60th Anniversary Ukrainians in New Zealand. 22 June. URL: <https://www.upns.org/article/139-new-zealand-personal-postage> (Last accessed: 16.04.2024)

2. YouTube channel. Nataliya Poshyvaylo-Towler. URL: <https://www.youtube.com/@nataliyaposhyvaylo-towler5621> (Last accessed: 16.04.2024)

3. Website New Zealand Immigration. Special Ukraine Visa. News centre. URL: <https://www.immigration.govt.nz/about-us/media-centre/common-topics/special-ukraine-visa#:~:text=On%2015%20March%202022%2C%20the,members%20and%20their%20immediate%20families> (Last accessed: 16.04.2024)

4. Website uanzsouth.org.nz. Ukrainian Association of New Zealand. URL: <http://www.uanzsouth.org.nz/> (Last accessed: 16.04.2024)

5. Facebook page. Ukrainian Association of New Zealand – Southern Regions. URL: <https://www.facebook.com/uanzsouth> (Last accessed: 16.04.2024)

6. Ablitsov V. (2007) Halaktyka «Ukraina». Ukrainska diaspora: vydatni postati [Galaxy «Ukraine». Ukrainian diaspora: prominent figures]. Kyiv: KIT, 436 [in Ukrainian].

7. Avramenko A. (2023) «Hovoryty odnym holosom»: yak ukraintsi Novoi Zelandii ta PAR pidtrymuit Ukrainu [“Speaking with one voice”: how Ukrainians in New Zealand and South Africa support Ukraine]. Vebsait Radio Svoboda – Website Radio Svoboda, November 30. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/advokatsiya-ukrayiny-ukrayinska-diaspora-nova-zelandiya-par/32708310.html> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].

8. Bondarenko V. (2014) «Tretia khvyliia» ukrainskoi emihratsii i vilnokozatskyi rukh u 1945-1952 rr. [«The third wave» of Ukrainian emigration and the free Cossack movement in 1945-1952.]. Naukovi pratsi istorichnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu - Scientific works of the Faculty of History of Zaporizhzhya National University, 38, 199-202. [in Ukrainian].

9. Vebsait Natsionalnoho Universytetu «Lvivska politekhnikha» - Website Lviv Polytechnic National University. (2022) Diaspora Ukraini: Nova Zelandiia. Mizhnarodnyi instytut osvity, kultury ta zviazkiv z diasporoiu, 18 bereznia 2022 [Diaspora in Ukraine: New Zealand. International Institute of Education, Culture and Diaspora Relations], March 18. URL: <https://lpnu.ua/news/diaspora-ukraini-nova-zelandiia> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].

10. Zubalii O., Lanovyk B. (1998) Istorii ukrainskoi diaspori [History of the Ukrainian diaspora]. Kyiv: Institute of Content and Teaching Methods, 145. [in Ukrainian].

11. Ihnatov O., Shkolniak V. (1993) Ukrainska tserkva na chuzhykh terenakh: Rol relihii v stanovleni etnichnoi samosvidomosti pershoi khvyli ukrainskoi emihratsii [Ukrainian church on foreign lands: The role of religion in the formation of ethnic self-consciousness of the first wave of Ukrainian emigration]. Trybuna - Tribune, 3, 18–19. [in Ukrainian].

12. Kacharaba S. (1999) Uchast morekhidnykh kompanii v orhanizatsii pereselenia zakhidnoukrainskoho selianstva v Latynsku Ameryku u mizhvoiennyi period (1918-1939 rr.) [Participation of shipping companies in the organization of resettlement of Western Ukrainian peasantry to Latin America in the interwar period (1918-1939)] Naukovi zoshyty istorichnoho fakultetu - Scientific notebooks of the Faculty of History, 2, 169-171. [in Ukrainian].

13. Vebsait UKRINFORM – Website UKRINFORM (2020) Knyha memuariv ukrainky z Novoi Zelandii rozpovist pro viinu, Holodomor i poselennia za okeanom [The memoir book of a Ukrainian woman from New Zealand will tell about the war, the Holodomor and settlement across the ocean]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3099951-kniga-memuariv-ukrainki-z-novoi-zelandii-rozpovist-pro-vijnu-golodomor-i-poselennia-za-okeanom.html> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].

14. Kukharenko M. (2016) Ukraintsi v Novii Zelandii. Mihratsiia [Ukrainians in New Zealand. Migration]. Vseukrainska informatsiino-analitychna shchomisiachna hazeta – All-Ukrainian information and analytical monthly newspaper. URL: <http://migraciya.com.ua/news/ukrainian-abroad/ua-ukrainians-in-new-zealand/> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].

15. Libanova E. (2018) Zovnishni trudovi mihratsii Ukraintsi: masshtaby, prychny, naslidky [External labor migration of Ukrainians: scale, causes, consequences]. Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and social economy, 2(33), 11–26. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2018.02.11> [in Ukrainian].

16. Liubitseva O., Kochetkova I. (2021) Nova Zelandiia. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy. [New Zealand. Encyclopedia of Modern Ukraine]. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. URL: <https://esu.com.ua/article-72330> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].

17. Maruniak V. (1985) Ukrainska emigratsiia v Nimechchyni i Avstrii po Druhii svitovii viini T. 1. Roky 1945-1951 [Ukrainian emigration in Germany and Austria after World War II Vol. 1. Years 1945-1951]. Munchen: Akademichne Vydavnytstvo d-ra Petra Beleia, 405. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/4966-maruniak-v-ukrayinska-emigratsiia-v-nimechchyni-i-avstrii-po-drugiy-svitoviy-viini-t-1-roki-1945-1951/> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].

18. Maruniak V. (1998) Ukrainska emihratsiia v Nimechchyni i Avstrii po Druhii svitovii viini. T. 2: Roky 1952-1975 [Ukrainian emigration in Germany and Austria after World War II. Vol. 2: Years 1952-1975]. Kyiv: Vydavnytstvo im. Oleny Telihi, 127. [in Ukrainian].

19. Movchan Yu. (1980) Z podorozhnykh notatok [From travel notes]. Svoboda – Freedom, 26, 2, URL: <https://www.scribd.com/doc/40177358/Svoboda-1980-026> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].

20. Vebsait Svitovoho Konhresu Ukraintsv – Website of the World Congress of Ukrainians. Nataliia Poshyvailo-Tauler Oceania, Asia and Africa [Nataliya Poshyvaylo-Towler Oceania, Asia and Africa]. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/about/leadership/nataliya-poshyvaylo-towler/> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].
21. Neduzhko Yu. (2009) Ukrainska diaspora v protsesi vidnovlennia derzhavnoi nezalezhnosti Ukrainy (seredyna 1940-kh – pochatok 90-kh rokiv XX stolittia) [Ukrainian diaspora in the process of restoring the state independence of Ukraine (mid 1940s – early 90s of the 20 century)]. Lutsk: VAT «Volynska oblasna drukarnia», 620. [in Ukrainian].
22. Poshyvailo-Tauler N. (2024) Ukraintsi v heohrafichnykh ekspedytsiakh u Pivdennii pivkuli [Ukrainians in geographical expeditions in the Southern Hemisphere] Istfak KNU. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rKFR7HRPD2s&t=5s> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].
23. Poshyvaylo-Towler N. (2020) Formation and activity of the Ukrainian diaspora in New Zealand (1949–2013). American History & Politics: Scientific edition, 10, 91–99. DOI: 10.17721/2521-1706.2020.10.9 [in English].
24. Troshchynskyi V., Shevchenko A. (1999) Ukraina kriz viky [Ukraine through the ages] in 15 volumes. Kyiv: Alternatives, 1999. Volume 15: Ukraintsi v sviti [Ukrainians in the world], 351 URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Troschynskyi_Volodymyr/Ukraintsi_v_sviti.pdf?PHPSESSID=2v694nht2jv7fgjjsiul621no1 (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].
25. Vebsait Posolstva Ukrainy v Avstralii – Website of the Embassy of Ukraine in Australia (2022) Ukraina i Nova Zelandiia [Ukraine and New Zealand]. URL: <https://australia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayina-i-nova-zelandiya> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].
26. Vebsait UKRINFORM – Website UKRINFORM (2023) Ukrainski dity z nyzky krain doluchylisia do fleshmobu «Ia uiavliaiu Peremohu Ukrainy» [Ukrainian children from a number of countries joined the flash mob «I imagine the Victory of Ukraine»]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3758173-ukrainski-diti-z-nizki-krain-dolucilisa-do-flesmobu-a-uavlau-peremogu-ukraini.html> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].
27. Khanenko-Frizen N., Satsevich V. (2022) Imigratsiia do Kanady z nezalezhnoi Ukrainy (1991–2021): Istorychnyi kontekst ta sotsiologichnyi portret [Immigration to Canada from independent Ukraine (1991–2021): Historical context and sociological portrait]. Ukraina moderna – Ukraine is modern, 32–33. URL: <https://www.utpjournals.press/doi/full/10.3138/ukrainamoderna.32.135> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].
28. Tsiatyti V. (2020) ypolohiia tretoi khvyli ukrainskoi emihratsii ta istorychni paraleli mihratsiinoho sohodennia [Typology of the third wave of Ukrainian emigration and historical parallels of migration today]. Narodna tvorchist ta etnolohiia - Folk creativity and ethnology, 1(383), 66–75. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2020.01.066> [in Ukrainian].
29. Tsipko S. (2022) ry khvyli ukrainskoi emigratsii do Brazylui, 1890–1940-ti rr.: Istorychnyi ohliad do 130-richchia ukrainskoho poselennia poselennia [Three waves of Ukrainian emigration to Brazil, 1890–1940s: Historical review to the 130th anniversary of Ukrainian settlement] Ukraina moderna – Ukraine is modern, 32–33, URL: <https://www.utpjournals.press/doi/full/10.3138/ukrainamoderna.32.040?role=tab> (Last accessed: 16.04.2024) [in Ukrainian].
30. Shadrina T. (2016) Ukrainska diaspora v Kanadi: mova «chuzhoi» krainy [Ukrainian diaspora in Canada: the language of a «foreign» country]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: Filolohiia – Scientific Bulletin of Uzhhorod University: Philology, 2(36), 309–314. [in Ukrainian].
31. Website 1news.co.nz. (2023) Uriad oholosyv pro novu formu prozhyvannia dlia ukraintsv u Novii Zelandii, yaki vtekly vid 18-misiachnoho vtorhnennia rosii [The government announced a new form of residence for Ukrainians in New Zealand who fled the 18-month Russian invasion]. URL: <https://www.1news.co.nz/2023/08/26/govt-announces-residence-pathway-for-ukraine-refugees/> (Last accessed: 16.04.2024)
32. New Zealand Government website. Russian invasion in Ukraine. URL: <https://www.mfat.govt.nz/en/countries-and-regions/europe/ukraine/russian-invasion-of-ukraine/> (Last accessed: 16.04.2024)